

1. Казакова А.Г. Організація самостійної робота студентів. - М: Педагогіка, 1995. 2. Ільїн Т.А. Педагогіка: Навч. посібник.- К.: Либідь, 2003. 3. Рогозінський В.М. Азбука педагогічної праці. - К.: Вища шк.. 1991.

На сьогоднішній день найбільш важливими являються такі методики навчання, які забезпечують підвищення якості навчального процесу, сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, розвивають їх розумові здібності. У вирішенні цієї проблеми істотна роль відводиться формуванню умінь і навичок самостійного мислення і практичного застосування знань, самостійного розумового праці. Як і всяка форма навчально-виховного процесу, самостійна робота виконує декілька функцій: освітню, таку, що розвиває, виховну, що дозволяє виховати стійкі мотиви навчальної діяльності, навички культури розумового праці, самоорганізації і самоконтролю.

Ключевые слова: виховання, мотив, навички, самоконтроль.

На сьогоднішній день найбільш важливими є такі методики навчання, які забезпечують підвищення якості навчального процесу, сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, розвивають їх розумові здібності. У вирішенні цієї проблеми істотна роль відводиться формуванню умінь і навичок самостійного мислення і практичного застосування знань, самостійної розумової праці. Як і всяка форма навчально-виховного процесу, самостійна робота виконує декілька функцій: освітню, таку, що розвиває, виховну, що дозволяє виховати стійкі мотиви навчальної діяльності, навички культури розумової праці, самоорганізації і самоконтролю.

Ключові слова: виховання, мотив, навички, самоконтроль.

Today the most essential are such methods, teaching which provide upgrading educational process, activations of cognitive activity of students assist, develop their mental abilities. In the decision of this problem a considerable role is taken forming of abilities and skills of independent thought and practical application of knowledges, independent mental work. As well as every form of educational process, independent work is called to execute a few functions: educational, developing, educate, that allows to educate proof reasons of educational activity, skills of culture of mental work, individual- and self-control.

Key words: education, reason, skills, self-control

УДК 811.161.2:81 '367.626

А. А. Лучик, Г. В. Скриник

ЕКВІВАЛЕНТИ СЛОВА З КОМПОНЕНТОМ *ЩО* В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Компонент *що* є багатофункціональним і багатогранним за своїми структурними й семантичними властивостями в лексико-граматичній системі української мови. Крім самостійного використання *що* в ролі питально-відносного займенникового іменника й похідної функції сполучного слова в складнопідрядних реченнях, а також похідної частки.

цей елемент виступає: препозитивною твірною основою (*щось, що-небудь*); префіксоїдом або префіксом (*щоосені, щосили, щойно*); опорним (*нізачо, навіщо*) або залежним (*казна-що, хтозна-що*) постпозитивним компонентом у структурі юстапозитів; інтерфіксальним компонентом юстапозитів (*будь-що-будь*); компонентом складених службових частин мови, які зазвичай називають лексикалізованими сполуками (*що за, поки що*); підсилювальною морфемою (префіксом) у складі прикметникового афікса *щонай-* (*щонайкращий, щонайважчий*), компонентом стійких словосполучень вигуків типу (*що поробиш*). Високу дериваційну активність і різнотипну валентність виявляють також граматичні форми займенникового **що** (*чого, чому, чим, чім*) і похідні лексеми типу *щоб, якщо*. Не менш різноманітними є лексико-семантичні зв'язки й семантична структура розглянутих одиниць.

Усе це свідчить про неабияку складність розглянутої проблеми, її актуальність в українському мовознавстві. У зв'язку з цим виникає необхідність комплексного вивчення лексем і лексикалізованих сполук із компонентом **що** на лексико-семантичному й структурно-морфологічному рівнях української мови. Це дасть змогу створити цілісне уявлення про семантичну й формальну організацію утворень із продуктивною займенниковою основою в українській мові й використати застосовану методикку для дослідження інших дериватів подібного типу.

Мета пропонованої статті полягає у дослідженні формальної будови лексикалізованих сполук, зокрема сполучникових та партикулярних еквівалентів слова, із займенниковим компонентом **що** чи його похідними, а також у встановленні основних структурних моделей розглянутих утворень. Досягнення поставленої мети сприятиме комплексному вивченню структурно-семантичних особливостей лексем і лексикалізованих сполук із компонентом **що**.

Матеріалом дослідження послужили еквіваленти слова з компонентом **що** в українській мові, зафіксовані у «Російсько-українському та українсько-російському словнику еквівалентів слова» [5] та у «Словнику еквівалентів слова української мови» [6].

Елемент **що** входить до складу найдавніших займенникових слів. Стосовно походження праслов'янських питальних займенників *кью, *сю існує багата й численна література. Зазначені лексеми розвинулись на базі надзвичайно давньої (ще ностратичної) *к- основи з форм питального займенника *k^wo/*k^wi, які в праслов'янській мові дали відповідно *къ- й *съ-, з наступним додаванням вказівної частки середнього роду * to (чол. р. * гь, жін. р. *ta) [13, с. 374; 12, с. 252; 4, с. 36-37; 15, с. 393 та ін.]. Причому від самого початку ностратичні та індоєвропейські форми з різним ступенем вокалізації вже протиставлялися як основа *ko- (<*k^wo-) питального займенника класу істот і *ki- (<*k^wi-) питального займенника класу неістот [4, с. 36]. З приводу протиставлення первинних аломорфів із різним ступенем вокалізації та їх рефлексів у праслов'янській мові А. Мейє зазначав, що

«там, де наявний розподіл між двома рядами, — він вторинний» [8, с. 356]. Отже, у слов'янських мовах вторинною виявляється основа *сь-, яка виникла внаслідок першої палаталізації задньоязикового *к- перед голосним переднього ряду *-ь- з короткого *ь*. Згадане протиставлення генетично споріднених *къто «хто», *сьто «що» як займенників зі вказівкою на клас істот та неістот збереглося без принципових змін практично в усіх сучасних слов'янських мовах, що є унікальною ознакою небагатьох займенникових слів.

Докладний огляд основних версій щодо розвитку *что* в сучасне українське *що* дається у монографії С.П. Бевзенка. Автор вважає, що витворення цієї форми з варіанта *што* «треба віднести до періоду, не пізнішого XIV — початку XV ст.» [1, с. 167]. Він аналізує чотири найімовірніші шляхи її виникнення, хоч сам найбільше схиляється до першого, не заперечуючи й другий: 1) *що* < *што* внаслідок впливу морфологічної аналогії до форм непрямих відмінків з коренем *-ч-*; 2) *що* < *шшо* < *што* у зв'язку з асиміляцією *-т-* до *-ш-* з наступним розвитком другого *-ш-* у *-ч-*; 3) *що* < *шшо* < *чшо* < *чсо* < *чьсо*, за О.І. Соболевським; 4) *що* < *шчьо* < *шьтьо* < *што* внаслідок прогресивної асиміляції *ш' т = ш'ч'*, за А.Ю. Кримським [1, с. 165-168]. На нашу думку, найвірогіднішою видається друга версія С.П. Бевзенка, підтвердженням чого є наявність перехідного *што* зі *что*; вплив аналогії морфологічних форм з кореневим *-ч-*; загальномовна поширеність варіанта *шо-* [пор., наприклад, 14, с. 154-155], який, за умови подовженої вимови шиплячого закономірно перетворювався на *шчо* (орфографічне *що*). Пор. таку природу звукосполучення *-шч-* у формах ступеня порівняння прикметників *вищий* < *виш* + *ший* < *вис* + *ьший*, *кращий* < *краш* + *ший* < *крас* + *ьший*.

Отже, сьогоднішнє українське **що** помітно відрізняється від своїх східнослов'янських «побратимів» — російського **что** і білоруського **што**. Відмінності полягають і у властивостях його функціонування, зокрема й у складі еквівалентів слова. Під еквівалентами слова нами, вслід за Р.П. Рогожниковою, розуміються одиниці, котрі «становлять зв'язані сполучення, характеризуються стійкістю, єдністю значення, здебільшого постійною, незмінною формою. В мовленнєвому потоці еквіваленти слова становлять цілісну одиницю і стосовно наголосу, звичайно вони мають один словесний наголос» [11, с. 4]. Додамо, що еквіваленти слова утворюються відповідно до існуючих у мові моделей [див. 7, с. 62—69].

За граматичним ознаками виділяються: прислівникові еквіваленти слова: *поки там що; ні до чого*; применникові еквіваленти: *збоку від, віддалік від, в напрямі до*; сполучникові еквіваленти: *для того, щоб; поряд з тим, що*; партикулярні еквіваленти: *ну що ж; що за; ось що*; еквіваленти вигуків: *щоб тобі; ще чого, що ти (ви)*.

Крім того, до еквівалентів слова можуть належати одиниці з несформованим частиномовним статусом, але чітко визначеними синтаксичними функціями, зокрема ті сполуки, що функціонують у ролі

присудка (*ні до чого*), вставних конструкцій (*що називається, нічого не скажеш*), зворотів мовлення (*факт той, що; річ у тому, що; у чому річ?*), цетерів (*тощо*). Як можна побачити, компонент **що** бере активну участь у формуванні практично усіх зазначених груп еквівалентів слова, проте найрізноманітніше свої потенційні можливості він виявляє при творенні службових, крім прийменникових, одиниць та вигуків.

У системі сполучників і часток структур аналітичного типу значна кількість, точно встановити яку, напевно, й неможливо. Така невизначеність зумовлена постійним розвитком мови, внаслідок чого відбувається регулярне поповнення службових слів переважно аналітичними утвореннями за рахунок інших частин мови, особливо повнозначних. Ще О.О. Потебня, визначаючи системною ознакою мови її постійну еволюцію, говорив про поступову зміну властивостей повнозначного слова і його перетворення на службове слово [9, т. I-П, с. 42-43, 45, 54, 58]. Природа питально-відносного займенникового іменника **що** сприяла розвитку в ньому службової функції. Ще в давньоруську добу він проникав з розмовного в ділове писемне мовлення і набував сполучникової функції, унаслідок чого «вироблялися такі синтетичні конструкції з використанням слова *що* в ролі службового засобу, які до XVII ст. прийшли в літературну мову на зміну прийнятим у давній книжній мові архаїчним формам складнопідрядних речень» [10, с. 144].

Це займенникове слово вважається одним із основних засобів формування складнопідрядних речень у синтаксисі східнослов'янських мов. Так, на провідну роль займенникового слова **що** в розвитку засобів цього типу речень російської мови вказує М. Преображенська: «В історії розвитку складу службових засобів складнопідрядного речення російської мови слово *что* відіграло винятково важливу роль, оскільки саме це службове слово утвердилося в синтаксисі руської письмової мови разом із підрядними конструкціями сучасної структури, які послідовно замінювали застарілі архаїчні способи синтаксичного зв'язку» [10, с. 144].

Висловлена думка рівною мірою стосується і сучасної української мови. Зазначена обставина спричинилася до того, що на основі займенникового **що** в сучасній українській мові сформувалося понад сотню різнотипних підрядних сполучників із цим компонентом, починаючи від структурно непохідного асемантичного **що** й кінчаючи складеними конструкціями типу *лише тому що; у зв'язку з тим, що; на підтвердження того, що*. У досліджуваному матеріалі вони об'єднуються навколо трьох базових сполучників: *що, щоб і якщо*, які здатні входити до структур, які містять від двох (*хіба що, тому що, дарма що, що не*) до п'яти компонентів: *у зв'язку з тим, що*.

Найактивніше поводить себе власне компонент **що**, який може стояти: 1) у препозиції: *що... що, що б не*; 2) у постпозиції: *того що; завдяки тому, що; з приводу того, що* та ін.; 3) в інтерпозиції: *а що...*,

то; на що вже; тільки що..., як; не те що..., а. Загалом, компонент **що** тяжіє до структурного «замикання» сполучникових еквівалентів, але внутрішні формальні зв'язки між їх компонентами виявляються різними. Гут можна виділити кілька структурних моделей, що відбивають характер об'єднання компонентів еквівалентів сполучників. Двокомпонентні структури, утворені об'єднанням прислівника і сполучника *що: тільки що, так що, гаразд що, затим що, дарма що, добре що, однаково що*. Трикомпонентні сполучникові еквіваленти, які об'єднуються в кілька структурних моделей:

а) прислівник на початку структури + займенникове *того* + *що: мало того що, відносно того що;*

б) прийменник + займенникове *той* у родовому або давальному відмінках однини + *що: крім того що; із-за того що, унаслідок того що; при тому що; усупереч тому що; завдяки тому що;*

в) займенникова форма + прислівник + *що: тим більше що;*

г) займенникова форма + числівник + *що: усе одно що;*

г) прийменник + іменник + *що: на знак що, яка може трансформуватися в чотирикомпонентну структуру за рахунок займенникового компонента того перед означуваним займенниковим іменником що: на знак того що;*

д) прийменник + займенниковий іменник середнього роду *те* в знахідному відмінку + *що: через те, що.*

Чотирикомпонентні еквіваленти сполучників із компонентом *що* на кінці утворення представлені такими структурами:

а) прийменник + іменник + займенниковий прикметник *той* у родовому відмінку + *що: з нагоди того, що; з приводу того, що; під виглядом того, що; під приводом того, що; на зразок того, що;*

б) діеприслівник + прийменник + займенниковий прикметник *той* у родовому або знахідному відмінку + *що: починаючи з того, що; судячи з того, що; виходячи з того, що; незважаючи на те, що;*

в) складений прийменник + займенниковий прикметник у родовому відмінку *той* + *що: подібно до того, що.*

П'ятикомпонентні сполучникові структури з кінцевим *що* становлять об'єднання наступних компонентів:

а) прийменник + іменник жіночого роду в місцевому відмінку + прийменник + займенниковий прикметник у знахідному відмінку + *що: у сподіванні на те, що; у надії на те, що;*

б) складений прийменник з трьох компонентів + займенниковий прикметник *той* в орудному або знахідному відмінку + *що: у зв'язку з тим, що; з огляду на те, що.*

Подібні структури свідчать про розмаїття мовних засобів, які використовуються для побудови сполучникових еквівалентів. Їх можна виділяти в різних лексико-граматичних класах одиниць, зокрема і в еквівалентах сполучників із компонентами *щоб і якщо*.

Тяжючи до постпозиції, компонент **що** завершує формування сполучників, які в будь-якому разі передують підрядній частині складного речення: *А не клянусь, тому що я не зраджу, вже не раз це в оїтвах доказав* (Л. Костенко). Передування сполучників чи їх аналогів з компонентом **що** підрядній частині складного речення функціонально зближує їх із прийменниками, які так само передують і зумовлюють граматичне значення іменників. У зв'язку з цим у синтаксисі української мови нерідко спостерігається співвідношення конструкцій із підрядними сполучниками й прийменниками. На таку граматичну взаємодію прийменників і сполучників, у тому числі з компонентом **що**, в українській мові звернула увагу К.Г. Городенська, яка відзначила: «Характерно, що підрядні сполучники взаємодіють з прийменниками в межах усіх типів семантико-синтаксичних відношень, якими зв'язуються предикативні частини складнопідрядного речення. Так, зокрема, на рівні причинових семантико-синтаксичних відношень співвідносяться підрядні сполучники *бо, тому що, через те що, оскільки, завдяки тому що, у зв'язку з тим, що* і прийменники *від, з, внаслідок, у силу, у результаті, з приводу, із нагоди*, що вживаються з іменниками у формі родового відмінка, прийменники *через, за, з огляду, зважаючи на*, які сполучаються з іменниками знахідного відмінка, а також прийменники *завдяки, за*, що поєднуються відповідно з давальним та орудним відмінком іменників» [2, с. 29].

Відомо, що сполучники як службові слова та їх аналоги належать до морфологічно не відмінюваних лексем чи лексикалізованих сполук. Разом з тим незначна частина розгляданих одиниць сформувалася на основі непрямих форм твірного **що**. *причїм (причому), внаслідок чого, у результаті чого, завдяки чому, після чого*.

У системі підрядних сполучників з базовим *щоб* структурно непохідних утворень немає. Навіть зазначений сполучник *щоб* характеризується досить прозорою внутрішньою і зовнішньою формою. Аналізуючи позицію О.О. Потєбні в певною мірою дискусійному питанні щодо природи цього утворення, К.Г. Городенська відзначає: «Форми «чтоб пришел», «щоб прийшов» він так само виводить з давньоруського *тъто бы пришльь*», яке справді розчленовується на сполучник *что* і бажальне *бы пришльь*, предикативність і спосіб якого залежить від дієслова *бы*, але не безпосередньо, а через посередництво «*чтобы (есть) пришльь*», бажальність якого виражає *чтобы*, у складі якого *бы* вже не є дієсловом» [3, с. 226]. Отже, відірвавшись від дієслівних форм минулого часу на -л, колишня віддієслівна частка *би* вступила в аглютинативні зв'язки з препозитивним сполучником **що** і сформувала основний засіб вираження гіпотетично-бажальних відношень у складнопідрядних реченнях відповідного типу — сполучник *щоб(и)*.

Щодо інших сполучників з компонентом *щоб*, то всі вони є складеними одиницями, у структурі яких *щоб* посідає переважно постпозицію (*для того, щоб; нема того, щоб; затим, щоб*) і рідше

виступає в інтерпозиції: *не так щоб...*, *а; не те щоб...*, *а; не так щоб...* але.

Зі спостережень за формою вираження сполучникових еквівалентів випливає, що вони можуть включати до своєї структури від двох до чотирьох компонентів: *так щоб, з тим щоб і з таким розрахунком щоб; з тією метою щоб*. В абсолютній більшості еквівалентів сполучників до їх структури входять займенникові слова, переважно різні форми займенникового прикметника *той*. Як і в попередній групі, і тут трапляються варіантні форми вираження розгляданих сполучників: *нема того щоб і немає того щоб; з тією метою щоб і з тою метою щоб*. Крім того, практично в кожному сполучникові компонент *щоб* може виражатися своїм давнішим варіантом *щоби*: *тому щоб і тому щоби; з тим щоб і з тим щоби*.

Таку саму формально-семантичну прозорість виявляє і сполучник *якщо*, утворений з двох компонентів *як і що*. Як і в попередній групі, усі похідні від базового сполучника є складеними і включають від двох до чотирьох компонентів: *якщо тільки; якщо не; навіть якщо і у тому разі якщо*. Стосовно форми вираження тут також мають місце варіантні утворення: *в разі якщо і в тому разі якщо*. Помітна різниця порівняно з попередніми групами еквівалентів сполучників полягає в тому, що компонент *якщо*, на відміну від *що і щоб*, частіше перебуває в препозиції складених структур, наприклад: *якщо вже; якщо..., тоді*. Відмінним є і те, що до структур сполучникових еквівалентів із компонентом *якщо* найчастіше входять колишні частки, тоді як у структурі сполучників із компонентом *щоб* переважає представництво займенникових слів, а у складі сполучників із компонентом *що* — прислівників, займенникових слів і прийменників. Більшість підрядних сполучників з компонентом *якщо* здатні ускладнюватися часткою *б(и)*, яка переводить одиниці з реальним чи потенційно можливим значенням у модальну групу сполучників, що формують речення з ірреальною семантикою. Загалом, число сполучникових еквівалентів з *якщо* в структурі зростає за рахунок переважно близьких за значенням іменних та прийменникових компонентів.

Відомо, що частки виникли як дейктичні слова й належать до одного з найдавніших лексико-граматичних розрядів. Але первісних часток у сучасній українській мові збереглося мало, а в системі партикулярних утворень з компонентом *що*, як і серед відповідних сполучників, непохідних одиниць немає. Основну ж частину становлять партикулярні еквіваленти, які містять у структурі два, три, чотири компоненти, наприклад: *чи що, нема що, нащо ж, якщо б; а що вже; та що ж; не те щоб; хоч би там що; уже що, що, а; не що інше як; і що воно за*. По одній частці містять п'ять і шість компонентів, відповідно: *а що ж із того; що б там не було, а*. Понад половину цих одиниць характеризується можливістю утворювати варіантні форми вираження: *навряд (вряд) щоб; ось (он, от) воно що; не те щоб(и) та ін*. Більшість

варіантних утворень завдяки факультативним компонентам переводить частки: з одно- у двочленні: *що — що то, щоб(и) — і щоб(и), щоб — а щоб*; з дво — у три- або чотиричленні: */ що — / що ж; для чого — та для чого; а що — а що ж; що як — а що ж як*; з три — в чотиричленні: *не те що — не те що там; а що коли — а що коли б*; з чотири — в п'ятичленні: *а що із того — а що ж із того*. Така гнучкість структури з усіх лексико-граматичних класів слів притаманна хіба що вигукам, які формуються переважно в невимушеному розмовному мовленні.

На відміну від аналітичних сполучників з досліджуваним компонентом, у структурі яких **що** перебуває переважно в постпозиції, у складі партикулярних еквівалентів цей елемент посідає довільну позицію, тобто практично з однаковою регулярністю виступає на початку, в середині чи на кінці, наприклад: *що то за; що ж; щоб там не було; ну що ж; тільки що й; та що там; а що коли б; та мало що; ну ось що; все одно що*. Це стосується і тих малочисельних структур, у яких **що** представлений формами непрямих (переважно родового) відмінків: *чому ж це так; нічого подібного; та мало чого; та для чого*. Разом із тим така довільність позиції **що** не означає можливості його перестановки в середині партикулярних еквівалентів, які є стійкими сполуками в українській мові.

Отже, у системі української мови особливе місце серед займенникових слів посідає лексема **що**, яка виявляє найрізноманітніші функціональні властивості, пронизуючи як твірний компонент усі значеннєві одиниці мови: морфемі, слова, лексикалізовані сполуки, фразеологізми, словосполучення й речення. Завдяки своїй полісемантичності й поліфункціональності **що** в лексико-граматичній системі української мови перетворився на унікальне за своїми валентними й креативними властивостями явище, яке багато в чому не має аналогів в інших слов'янських мовах. Важливе місце належить компоненту **що** й у складі еквівалентів слова, зокрема, співвідносних із службовими частинами мови, більшість яких змогли повстати тільки за його допомогою.

Література

1. Бевзенко С.П. Історична морфологія української мови: Нариси із словозміни та словотвору. — Ужгород: Закари, обл. вид-во, 1960. — 416 с. 2. Городенська К.Г. Граматична взаємодія сполучників і прийменників // Актуальні проблеми синтаксису: Матеріали Всеукр. наук. конф., присвяченої 85-річчю І.І. Слинька. — Чернівці: ЧДУ, 1997. — С. 29-30. 3. Городенська К.Г. Проблема виділення словотвірних категорій (на матеріалі іменника)// Мовознавство. — 1994. — № 6. — С. 22-28. 4. Иванов Вяч. Вс. Сравнительно-исторический анализ категории определённости/неопределённости в славянских, балтийских и древнебалканских языках в свете индоевропеистики и ностратики // Категория определённости/неопределённости в славянских и балканских

языках. - М.: Наука, 1979. — С. 11-63. **5. Лучик А.А.** Російсько-український та українсько-російський словник еквівалентів слова. — К.: Довіра, 2003. — 497 с. **6. Лучик А.А.** Словник еквівалентів слова української мови. — Katowice: Wydawnictwo US, 2006. — 220 с. **7. Лучик А.А.** Граматична структура прислівникових еквівалентів слова української мови// Наук. зап. Сер.: Філол. науки (мовознавство). — Вип. 30. — Кіровоград, 2000. — С. 62-69. **8. Мейе А.** Общеславянский язык. — М.: Изд-во иностр. лит., 1951. — 483 с. **9. Потебня А.А.** Из записок по русской грамматике: В 4 т. — М: Учпедгиз, 1958. — Т. 1-2. — 536 с; М: Просвещение, 1968. — Т. 3. — 551 е.; Т. 4. — М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1941. — 318 с. **10. Преображенская М.Н.** Служебные средства в истории синтаксического строя русского языка XI-XUP вв. (сложноподчинённые предложения). — М, 1991. — 300 с. **11. Рогожникова Р.П.** Толковый словарь сочетаний, эквивалентных слову. - М: Астрель, 2003. — 416 с. **12. Савченко А.Н.** Сравнительная грамматика индоевропейских языков.— М.: Высш. шк.. 1974. — 410 с. **13. Фасмер М.** Этимологический словарь русского языка: В 4 т. / Пер. с нем. и доп. О.Н. Трубачёва. — М: Прогресс, 1986-1987. — Т. 1-4. **14. Чабаненко В.А.** Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддніпряни. — Запоріжжя, 2001. — 200 с. **15. Черных П.Я.** Историко-этимологический словарь русского языка: В 2 т. — М.: Рус. язык, 1993. — Т. 2. — 560 с.

Стаття присвячена дослідженню функціональних властивостей займенникового компонента *що*, який виявляє унікальні синтагматичні і парадигматичні властивості у системі української мови. На великому фактичному матеріалі показана роль компонента *що* у формуванні еквівалентів слова. Побудовані й описані моделі сполучникових й партикулярних еквівалентів слова з компонентом *що*, здійснений їх зіставний аналіз.

Ключові слова: займенниковий компонент, еквіваленти слова, партикулярні еквіваленти слова, сполучникові еквіваленти слова, структурна модель.

Статья посвящена исследованию функциональных особенностей местоименного компонента *что*, демонстрирующего уникальные синтагматические и парадигматические возможности в системе украинского языка. На существенном фактическом материале показана роль компонента *что* в формировании эквивалентов слова. Построены и описаны модели союзных и партикулярных эквивалентов слова с компонентом *что*, произведён их сравнительный анализ.

Ключевые слова: местоименный компонент, эквиваленты слова, партикулярные эквиваленты слова, союзные эквиваленты слова, структурная модель.

The article focuses on the functional characteristics of the pronoun component, which shows unique syntagmatic and paradigmatic properties in the language system. The role of the component in the formation of the word equivalents is shown on the large factual material. The models of the conjunctive and particle word equivalents are researched, their comparative analysis is made.

Key words: pronoun component, word equivalent, conjunctive word equivalents, particle word equivalents, structural model.